

Woordenlijst

Aartsengel: een hooggeplaatste engel in de hemelse hiërarchie.

Abdij: klooster van monniken of monialen die volgens een kloosterregel leven en onder de leiding van een abt of een abdis staan.

Abdijkerk: de kerk van een abdij.

Abt (abdis): de man (vrouw) die als hoofd van een klooster is gekozen of aangewezen.

Knekelhuis: zaal waarin men de beenderen uit geruimde graven bewaart.

Regula Benedicti: deze door Benedictus van Nursia in de zesde eeuw voor zijn klooster van Monte Cassino (Italië) opgestelde voorschriften gelden voor het bidden, werken en leven in een klooster.

Steunbeer: een uitspringende pijler die tegen een muur is aangebracht om deze te versterken.

Transept: dwarsbeuk tussen het schip en het koor van een kerk.

Informatie

Geef uw mening en win gratis toegangstickets.

Centre des monuments nationaux
Abbaye du Mont-Saint-Michel
50170 Le Mont-Saint-Michel
tél. **02 33 89 80 00**

www.abbaye-mont-saint-michel.fr
www.monuments-nationaux.fr

crédits photos © Christian Guédemar / Centre des monuments nationaux, réalisation graphique Marie-Hélène Forestier, traduction Tinducton, Imprime en France, 2024.

De Heilige Michaël of Saint-Michel

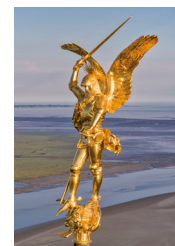
De strijder tegen het kwaad en de weger van de zielen

De Heilige Michaël, hoofd van de hemelse legerscharen, neemt een zeer belangrijke plaats in de middeleeuwse godsdienstige gevoeligheid in. In het Nieuwe Testament verschijnt de aartsengel* in het Boek der Openbaring: hij bestrijdt en verslaat de duivel, die symbolisch wordt voorgesteld door een draak. Voor de middeleeuwse mens, die leeft in afwachting van en met angst voor het hiernamaals, is de Heilige Michaël degene die de doden leidt en de zielen weegt op de dag van het laatste oordeel.

De verering van de Heilige Michaël

In het Westen wordt de Heilige Michaël pas sinds het einde van de 5e eeuw vereerd. Na de Honderdjarige Oorlog krijgt de verering van de Heilige Michaël in Frankrijk een patriottische dimensie in verband met de weerstand tegen de Engelsen op de Mont-Saint-Michel.

De iconografie van de heilige

In de christelijke iconografie wordt de Heilige Michaël vaak afgebeeld met een zwaard en een weegschaal. Het beeld dat zich sinds 1897 op de klokkentoren bevindt, werd gemaakt door de beeldhouwer Emmanuel Frémiet op verzoek van de architect

Victor Petitgrand, om de nieuwe spits te bekronen. Dit beeld werd in 1987 gerestaureerd en in 2016 opnieuw verguld.

* Uitleg op de achterzijde van dit document.

De architectuur

Een kerk in evenwicht op de top van de rots

De abdij* van de Mont-Saint-Michel is een uniek monument. Rekening houdend met de piramidevorm van de Mont plaatsten de middeleeuwse bouwheren de gebouwen rondom de rots. De abdijkerk*, die zich op de top bevindt, steunt op crypten die een kerk van 80 meter lang dragen.

Een verticaal klooster

Het gebouw La Merveille getuigt van de bouwkundige kennis van de 13e eeuwse bouwers. Zij slagen erin tegen de noordhelling van de rots twee gebouwen van drie verdiepingen te bouwen. Technische voorschriften zijn nodig: hoe hoger ze worden, hoe lichter de structuren moeten zijn en steunberen* ondersteunen het gebouw aan de buitenkant.

Monastieke en topografische dwangpunten

Behalve de topografische dwangpunten werd de inrichting van de gebouwen ook beïnvloed door de grote grondbeginselen van het kloosterleven. De Regula Benedicti*, aan welke de monniken van de Mont-Saint-Michel gehoorzaamden, bepaalde dat zij hun dag moesten kunnen wijden aan gebed en arbeid. De vertrekken werden dan ook rond deze twee activiteiten en het leven van de gemeenschap georganiseerd.

* Uitleg op de achterzijde van dit document.

abdij van de Mont-Saint-Michel

De Mont-Saint-Michel

De oorsprong: een heilige berg

In 708 laat Aubert, de bisschop van Avranches, een tempel ter ere van de aartsengel* bouwen op de Mont-Tombe. De berg wordt een belangrijke bedevaartplaats. In de 10e eeuw installeert de hertog van Normandië hier Benedictijner monniken en een dorp dat zich in de 14e eeuw verder uitbreidt.

Talrijke rollen

De Mont-Saint-Michel, die tijdens de Honderdjarige Oorlog een onneembare vesting blijkt, is ook een voorbeeld van militaire architectuur. Zijn omwalling en vestingwerken slaan alle Engelse aanvallen af en het bouwwerk wordt een symbool voor de nationale identiteit. Nadat tijdens de Franse Revolutie de monniken verdreven zijn, wordt de abdij* tot 1863 gebruikt als gevangenis.

Een uitzonderlijk universeel goed

De Mont-Saint-Michel is sinds 1874 een historisch monument en wordt sindsdien regelmatig gerestaureerd. Hierdoor kunnen de bezoekers de pracht van de abdij* terug te vinden die men in de Middeleeuwen als een uitbeelding van het hemelse Jeruzalem op aarde en het paradijs, zag. Sinds 1979 staat de Mont-Saint-Michel op de Werelderfgoedlijst van de Unesco.

* Uitleg op de achterzijde van dit document.

1 De Salle des Gardes

Dit is de versterkte ingang van de abdij*. Hier werden pelgrims ontvangen. Tijdens de Honderdjarige Oorlog bevindt zich hier een garnizoen.

2 De Grand Degré

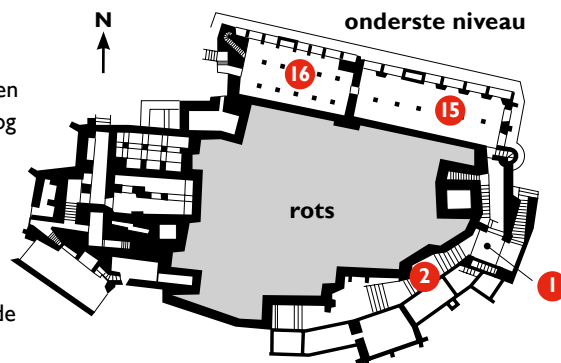
De trap Grand Degré leidt naar het terras van Le Saut-Gaultier. Men loopt tussen de kerk, rechts, en de woonvertrekken van de abdij*, links, die onderling verbonden worden door overspanningen. Deze woonvertrekken van de abten* uit de 14e en de 16e eeuw bieden nu onderdak aan de administratie van het monument en aan de kloostergemeenschappen.

3 Het westelijke terras

Het westelijke terras bestaat uit het oorspronkelijke voorplein van de abdijkerk* en de eerste drie traveeën van het schip die in de 18e eeuw door een brand verwoest werden. De klassieke gevel werd in 1784 herbouwd. Hier kijkt men uit over de baai, van de rots van Cancale in het westen en tot aan Bretagne, en tot aan de falaisekust van Normandië in het oosten. We zien ook twee granietmassieven, de Mont-Dol in het westen in het binnenland en het eilandje Tombelaine in het noorden. Verder in zee liggen de Chausey eilanden waar het graniet voor de bouw van de abdij* vandaan komt. Vanaf het terras zien we de neogotische spits van de in 1897 gebouwde klokkentoren met het verguld koperen beeld van de Heilige Michaël.

4 De abdijkerk*

De abdijkerk*, waarvan de bouw in 1023 begon, staat op de top van de rots en steunt gedeeltelijk op vier op de helling gebouwde crypten. Het romaanse schip heeft drie niveaus: bogen, tribunes en hoge vensters. Dit is altijd door een gebint overdekt geweest. Het romaanse koor, dat in 1421 instortte, werd na de Honderdjarige Oorlog herbouwd in flamboyant gotische stijl.

5 De kloostergang

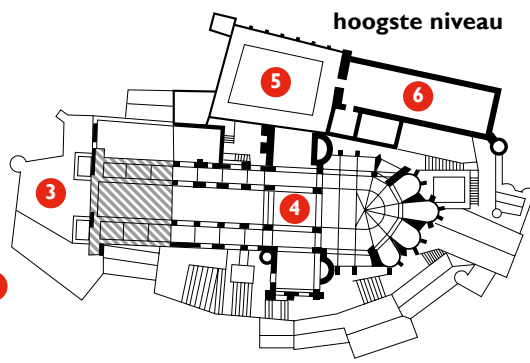
Het bezoek gaat verder in de gotische kloostergang. Deze galerijen, wandelgangen tussen de verschillende gebouwen, dienden ook voor gebed en meditatie. Tijdens religieuze feesten vonden hier processies plaats. De kloostergang bevindt zich op het hoogste punt van een gebouw uit het begin van de 13e eeuw met de naam La Merveille. Deze geeft toegang tot de refter, de keuken, de kerk, de slaapzaal, de charterkamer en verschillende trappen. Aan de westkant moest de middelste pui, die uitkijkt op de zee, toegang geven tot een kapittelzaal, die nooit gebouwd werd. De galerijen van de kloostergang werden overdekt met een gebint, om het geheel niet te zwaar te maken. Een dubbele rij licht verschoven colonetten schetst een telkens veranderend perspectief.

6 De refter

In deze in het licht badende zaal aten de monniken in stilte, terwijl een van hen vanaf een tegen de zuidelijke muur geplaatst gestoelte voorlas. De zijmuren van deze zaal, die het gewicht van het gebint dragen, hebben smalle vensters die vanaf de ingang niet te zien zijn.

7 De Salle des Hôtes

Een trap leidt naar de Salle des Hôtes, precies onder de refter. Hier werden koningen en hoge gasten ontvangen.

8 De crypte van Les Gros Piliers

Het bezoek gaat verder via deze gotische crypte die in het midden van de 15e eeuw werd opgericht om het nieuwe koor van de abdijkerk* te ondersteunen.

9 De crypte Saint-Martin

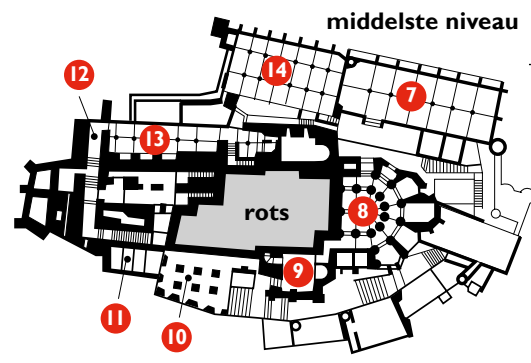
Deze romaanse crypte werd enige tijd na het jaar duizend gebouwd als fundament voor de zuidelijke arm van het transept* van de abdijkerk*. Deze heeft een indrukwekkend gewelf van negen meter.

10 De Salle de la Roue

Vanuit de crypte Saint-Martin komt men via een smalle gang bij het enorme rad in het oude knekelhuis* van de monniken. Dit werd in 1818 geïnstalleerd om het voedsel naar boven te brengen voor de hier opgesloten gevangenen. Het is een replica van de raderen die in de Middeleeuwen op bouwplaatsen gebruikt werden.

11 De kapel Saint-Étienne

De kapel Saint-Étienne bevindt zich tussen de ziekenzaal, die aan het begin van de 19e eeuw instortte, en het knekelhuis* van de monniken. Hier werden de overledenen afgelegd en werd een wake gehouden vóór de begrafenis van de overleden monniken.

12 De noord-zuid trap

Deze noord-zuid trap bevindt zich onder het westelijke terras. Dit was de belangrijkste verkeersader van het romaanse klooster.

13 De wandelgang

De trap komt uit op de wandelgang van de monniken. Deze lange zaal met dubbel schip, onderdeel van het romaanse klooster, heeft spitsbooggewelven: deze nieuwigheid kondigt het ontstaan van de gotische kunst in het midden van de 12e eeuw aan.

14 Het scriptorium

In het scriptorium zijn we terug bij La Merveille. In deze ter ondersteuning van de kloostergang gebouwde gotische zaal kopieerden en bestudeerden de monniken manuscripten. Tweehonderd middeleeuwse manuscripten van de abdij* worden nu Avranches bewaard.

15 Het aalmoezeniersverblijf

We gaan nu naar het aalmoezeniersverblijf op het eerste niveau onder de Salle des Hôtes. Hier ontvingen de monniken armen en pelgrims van alle rangen en standen.

16 De provisiekamer

Het bezoek wordt afgesloten met de oude provisiekamer, die diende voor de opslag van het voedsel dat door een nu verdwenen groot rad werd opgehesen. We vinden er vandaag de boekenwinkel van de abdij*.

* Uitleg op de achterzijde van dit document.